

Zorgvuldig ontwikkeld en getest

Het zorgprogramma laatste levensdagen werd ontwikkeld en in 10 ziekenhuizen getest (waarvan 5 in de interventiegroep) door de onderzoeksgroep Zorg rond het Levensende, verbonden aan de Vrije Universiteit Brussel en de Universiteit Gent, in samenwerking met de afdeling geriatrie van het UZ Gent.

Uit ons onderzoek¹ blijkt dat het zorgprogramma leidt tot een verbetering van pijn, rusteloosheid, kortademigheid, verslikken, moeite met slikken, angst, sereniteit, vrede en kalmte in de laatste 48 uur van het leven.

¹Beernaert, K., Smets, T., Cohen, J., Verhofstede, R., Costantini, M., Eecloo, K., Van den Noortgate, N., & Deliens, L. Improving comfort around dying in older people: results from a cluster randomized controlled trial. *The Lancet*, 2017 July 8;390(10090):125-134

Implementatieproject zorgprogramma laatste levensdagen in 26 geriatrie afdelingen gefinancierd door Kom op tegen Kanker

Wil u de levenseindezorg op uw afdeling verbeteren?

Het zorgprogramma laatste levensdagen voor de geriatrie helpt om kwaliteitsvolle levenseindezorg te verstrekken tijdens de laatste levensdagen van uw patiënten. Het verbetert de symptoomlast en het comfort tijdens de stervensfase.

Dankzij financiering van Kom op tegen Kanker kunnen 26 geriatrie afdeling tussen 2018 en 2020 het zorgprogramma gratis implementeren!

Met steun van
Kom op tegen Kanker

Wat is het zorgprogramma laatste levensdagen?

Het zorgprogramma is een implementatietraject voor de geriatrie dat helpt om goede levenseindezorg te verstrekken tijdens de laatste levensdagen, afgestemd op de individuele behoeften van de patiënt en de eigenheid van de geriatrische zorgsetting.

Zorgprogramma = (leren) werken met de zorgleideraad

Het zorgprogramma bestaat uit een zorgleideraad en begeleiding bij het implementeren van dit instrument op uw afdeling.

De **zorgleideraad** is een al dan niet elektronisch zorgdossier en evaluatie-instrument dat wordt gehanteerd wanneer het multidisciplinair team oordeelt dat de stervensfase is aangebroken. Met behulp van zorgdoelen worden hulpverleners geholpen om goede levenseindezorg te verstrekken tijdens de laatste levensdagen.

De **begeleiding** bestaat uit een coach die de afdeling helpt met de implementatie, trainingen voor zorgverleners en brochures voor patiënten en familie.

Kom op tegen Kanker financiert de implementatie in 26 geriatrische afdelingen

Dankzij Kom op tegen Kanker kunnen we het zorgprogramma tussen 2018 en 2021 verder uitrollen in Vlaanderen.

Wij zoeken 26 geriatrische afdelingen

- 6 afdelingen die in oktober 2018 willen starten (inclusief tevredenheidsonderzoek van naasten)
- 10 afdelingen die in januari 2020 willen starten
- 10 afdelingen die in juli 2020 willen starten

Voor deze afdelingen is het traject volledig gratis. Nadien worden de training en coaching betalend.

Hoe verloopt de implementatie?

Onze coach begeleidt een werkgroep van de afdeling (bestaande uit minstens 1 arts, 2 verpleegkundigen, 1 lid van het PST en eventueel IT-dienst van het ziekenhuis) bij het implementeren van het zorgprogramma. Samen doorlopen ze op 6 maanden tijd 9 implementatiestappen. Nadien maakt de zorgleideraad deel uit van de standaardzorg voor stervende patiënten op de afdeling.

Wil u graag - en volledig gratis - de levenseindezorg op uw afdeling verbeteren? Meldt u nu aan voor de implementatie in 2018 of 2020!

Met de medewerking van

Contact

Benjamin Werrebrouck
Onderzoeksgroep Zorg rond het
Levensinde (VUB)
Laarbeeklaan 103
1090 Brussel

02 454 80 46 - bwerrebr@vub.be

www.endoflifecare.be/zorgprogramma